לנגנטל מסביר לידוענים

ביום שני שעבר, כ' אייר, התכנסה בשעה הערב בביתו של מנכ"ל "ארקיע", פרופ' ישראל (איזי") בודקוביץ, נציגות נכבדה של העלית החילונית. הללו באו ל"מפגש אפסואליה" לדון על יחסי התיים וחילונים. אורח הערב היה ה"ב נחום לנגנטל. הוא ביקש לשכנע את הבאים ובאמצעותם את הבריות, לראות בחיוב את הצעת החוק שלו, הבאה להסדיר יחסי דת ומדינה. הצעת החוק, בתמצית רבה, היא כזו: לנגנטל רוצה שכל מערכת היחסים הבינמפלגתית בכנסת ואת הצדדק לנצל עד רצון, כדי להעביר את החוק שבגינו כל צד תרם את חלקו בהוותורים.

מה מציע נחום לנגנטל: ניתוק אוטומטיזציה בחסות אולפנים, גם של רפורמים: נישואין אד חזיים לפסולי חיתון על פי דת ישראל; תחבר ה' ציבורית בשבת למקומות בילוי ונופש, שיהיו פתוחים בשבת, מכאן ולהבא בהסכמת הציבור הדתי. בתמורה מבקש לנגנטל סנגירה עסקים בשבת, כולל, כמובן, הקניונים לסוגיהם.

אם היתה נערכת במקום הצבעה אין לי מושג מה היתה התוצאה. שכן, מבין הדוברים רק אחד צידד באופן מפורש בהצעת החוק המתגבשת. האחרים (2) רצו שהמפד"ל תחזור לממשלה ל- רשימת ו' והתיסטרים עם המתינות המדינית ותתיל להיות לאומנית: אחת רצתה תוקה לפני כל דבר אחר, ואחד דיבר על הזכות של כל אחד להתנגד במדינה דמוקרטית כרצונו.

אין ספק, הידברות וקשובה ביותר. כל הידב רות בין התיים לבין חילוניים מדריהה מעט את גרף השינאה. אבל שימו לב על מה מדברים: במלאת יובל שלוש למדינת ישראל מתחננת הציונות הדתית בפני קהל ישראל: הכרה בגיור אורתודוכסי בחסות הרשתים; שיסכימו לבר- סר: ; פתיחת כל מקומות הבילוי והתרת תחבר ה' ציבורית בשבת בתלמודה לסגירת הקניון בשפיים והזמים לו.

אפשר בהחלט להבין את הנסיון העומד מא- חורי הצעת החוק הזה, אבל היא הודעה בשת־יפה בכשלונה המחולט של הציונות הדתית.

במאמר שפרסם בימים אלה ב"הצופה", משכנה הכתב (דתי, שמש) את הישגי הציונות הדתית, בכך שחובשי כיפות סרוגות משולבים בכל הדמות הגבוהות של העשייה בישראל. באמת טובה גדולה חסר עצום, שאין כאן "אפר- חיידר" כלפי הציבור הדתי. אולי בדאי שהכיתב התעשייה, האקדמיה והחיי־קק באמריקה, בלי ציונות דתית ובהפרדת הדת מהמדינה.

מאות אלפי נוריים, חלקם ענודי צלב, זוכים כאן לסל קליטה ולקבלת פנים ממלכתית ואין כאן לסל קליטה ולקבלת פנים ממלכתית ואין כבוחנו לעצור את הגל הזה. אפי אין אנו מדיחים קול בראי וכנדרש: ישנם כבר באצבעים מני־ שואני תאילנד־ישראל־פיליפינים. המדינה מאר בדת במהירות צביונה היהודי. החוק המוצע, אין בו כדי לעצור את ההידרדרות. בתוך זמן קצר יתבקש בנו של לנגנטל, למצוא מתרי מוסכם לתאוות הבשרים התורניים, שרי הבאושים של מאות אלפי הפועלים הזרים.

למכבדי ד"ר אמנון שפירא

בדרך כלל אני נמנע מלהגיב ולהשיב על דברי ביקורת המופנים כלפי, יחיד הביחיד אשר יהיה. לא משום שזולזל חי, אלא מתוך ייאיעה כי ציבור הקוראים אינו זוכר את המא- מרים והכתבות לפרטיהם וההתצחות אינה משרתת דבר. ובכל זאת אחלטת להתייחס למזמורד ביים שישי האחרון ויק לעובדיה.

א) מעולם לא כתבתי על בעלי מכירת יי- ולות ולא עידדתי אי שניתן היה להביו מדברי. כי אני תומך בבעלי מכירות יקודות. החידוד הוא הנכון. לא זו אף זו: לא פעם מירשתי מלי חמה על בעלי "איות רוחניים" וקראים באר- מיסטים נב'אים.

אני מאמין בצדדיקי אמת וכדברי נעים זמי רות ישראל: "רצון יראיו יעשה את שוועתם ישמע ויושיעם"; ובמאמר חז"ל: "הקב"ה מבטל גזירתו מפני גזירתו של צדיק" (ירושלמי, תע- נית).

ב) לא אני כתבתי ולא אני שאלתי "מי ילמה שייכת בנ"ע". היה זה מכתבה של אי- שיות ציבורית יודעה, לא מזרם תרל"ג ישאתר מכירה היסכ.

ג) בשום מקום לא כתבתי או רמזתי שצדיר להעיף את יעל מחובר מבנ"ע. אתר מוכר לי כאדם, ישר ולא מתאים לד לשבש דברים.

ד) יעל מחובר בשירה על רחל אשת ד"ב רת־עלמה. מכמה דברים מהות"ים:

● שרחל רצתה שבעלה יהיה "כיללנים" כמשך 24 שנים, כלי לדעת מראש את הצפוי מאותן שנות לימוד.

● שכל התדר שביניהם חיים, היא מכותה.

● שדיא יכתוב לבן שהיד תנאי.

● שהיתה נשואה לקדוש עליון (ואשר לצטט ים של מאמרי חז"ל על רים מעלתו).

● אני מודה לד על "פיידים רש" "תוספות" שאתה נותן לדברי. אבל לא "התכוונתי לשום דבר כאשר כתבתי" "בציבור שלנו, המכונר הדתי לאומני" כך כתבים מביהינה לשונית וכך תשקלא וטריא שלה. אין לד על מד להתבסס.

● בעת האחרונה ראו אחד כמה פרסומים עם עצות לשרה אמנו וביקורת של אברהם אבינו הערות הצניעות שלה: "מצפו של שאול שיח בצא על יעל (מחובר) וראיל נשמעה מכתיבתר ביקורת, "משכנא ליצלן". כלפי יחל, אשת רבי עקיבא־"בקיל יכשיתיה של יעל מחובר. אינם מוסיפים לכבוד תורד ישמים. לעתים קרובים אתר חברייר רתפיסת עולם שוכחים, כי ייש ניעה שלנו אינו מצויר בייד תורר ני יכתשתיות האמיתיות שיש לכם. יתכן־כר חוזאת רק יוירעת הרם ייחבר.

● בישיבתי שוללת את נישתי של ייחבו בדיעבד יצעצת". במשתמע, למזכ"ל יחדש של בנ"ע ללכת בקו הקודם יותר" (משנה בדר־ רת גם במחיר של צמצום חשוחית בבנ"ע עד שהדברים יתייצבו.

● האמו די שבנ"ע יקרה די לא אחות מאשר לו יכל בני הם יצאו חלצי.

● יכיעדי מסנה לסיום: קריב לי 300 דפים עלוינים מתפרסמים מדי שבוע על פרשת הש- בוע יתשתים, כיודע, היא סיפורים מסיפורי חסידים. למיטב ירעתי, רוב האנשים קוראים את הסיפורים מתוודעים על היתר. לא ברור לי עדיין שנעה בחפיסה שלה על סיפורי האד- מורים שלי. ספר קודם בסיפרים לאלפיהם שכתבו אותם.

"לא יתנשא ראשו של אותו חצוף"

"הסכא הקדוש" מרדושיץ וצוקל, הסתלק לבית עולמו בי"ח סיוון התר"ג (בהיותו בן 78) וכבל זאת אני מקדים לכתוב עליו, כדי להש- תתף בדרך זו באידועים לרגל הוצאת ספרו ה- 70 של הרב ר"ד יצחק אלפסי.

הרב ר"ד אלפסי הוא שמדבר בחכר החסידות לדורותיה ברחם ישראל סבא, ובימים האשון הש- בוע דימנה גם אוניברסיטה "בר־אילן" מפגש תגיבי לציון הוצאת ספרו ה־70 בנושאי חסידות.

בשנת 1957 יצאה לאור המהדורה הראשונה של הספר על "הסכא הקדוש" מרדושיץ', פרי עטו של הרב ר"ד אלפסי. אמו, מרת בילה חוה אלפסי ע"ה, היא נכדת "הסכא הקדוש", ואנו נכבד אותו מסיפורים מספר זה, שעניינו הסכא רבה שלו.

רבי יעקב בער ברזן הלא הוא "הסכא הק דוש" מרדושיץ היה אומר: "המשתדים הנעשים אצלי בשבתע אחר הם רבים יותר ממשתיו של הבעל־שם־טוב הקדוש בכמה שבועות. אבל, אצל הבעש"ט היו המשתים נעשים על־ידי כוח צדקתו ואילו אצלי הם נעשים רק בזכותו של השם יתברך".

ואכן, דומה, כי לא היה גדול ממנו בעשיית מר פתים, הרב ר"ד אלפסי מביא עדויות שיריות הנ סיתות כל ספק לגבי אמיתות כמה מהסיפורים.

ל"סכא הקדוש" היו אלפי מעריצים אך לא חסרו לו גם מתנגדים ששללו בעלי מוסר. הללו באו בעיקר מ"חצרות" אחרות ולא מקהל ה"מתנגדים" משרי ליטא. בעלי המחלוקת ול- זלו בכבודו של "הסכא הקדוש" ביחידות ובצי בור. לעתים אף בצורה נסה ומבאיכה. אחד החידים תושב העיר שוטשוב־מאוהיצ'קי, הד ליט לשגרע ב"סכא הקדוש" לעיני כל. הוא רצה להוכיח, כי כל עניין "רוח הקדוש" של "הסכא הקדוש" אינו אלא אגדה שאין לה אחיזה במ- ציאות. הוא חשב מחשבה שטנית ונסר. בליל־ שבת קודש נסל בקבוק מי־נרגלים, במחילה, הצבעם כצבע יין. בנקל שיכנע את הנגבאים להציע יין "מלגוי" זה אל השולחן. עתה עמדו חבר מרעיו והמושע עצמו בצפייה דרוכה לראות במפלתו של "הסכא הקדוש" ויפנו כל מעריציו שהיו רבים בשטשוב העיר.

"הסכא הקדוש" נכנס אל שולחן ("שיש"), לילי־שבת כדי לשעד את סעודת אברהם אבר נו, "חקל תפוחין קדישין". אמר "שלום עליכם" במתינות ובמתיקות כדרכו. תכדת הלצים לד עגת לניגון הבבי של "הסכא". הוא עובר לאר מידת "זיכון כל העולמים", ממשיך ב"אשת־חיל" והתעלולנים בסוחים, כי הנה בעוד דקות ספורות "הסכא הקדוש" יחשף כפ לוא קלונו עם "רוח הקדוש" שלו.

השמש נסל את הבקבוק והצה לשתות בשר תגן מיוחד שביהן, מוזהב, מיוחד לשבת. הרב עיכב בעדו. תחילה - אמר למשמשו קדוש - יש לנענע את הבקבוק כמה פעמים. השמש הצייתן מתחיל לנענע כשארשת תמיהה ני־ רת על פניו. ככל נענוע ונענוע אמר "הסכא הקדוש": "רובנו של עולם: כשם שמנענעים עתה את הבקבוק, כן יתנענע ראשו של אותו הצוף, שלו ושל בניו אחריו עד שבעה דורות - החל מגיל 20 שנה ואילך".

משמנענעו את הבקבוק, נטמו כולם לדעת כי אין הוא מכיל יין ימיד סלקוהו מהשולחן. יין סוב הונח על השולחן ו"הסכא הקדוש" קידש על היין מתוך שמחת הנפש.

אמרו ראי רבו: באיתו רגע שיצאו הרבנים מפיו של "הסכא הקדוש" החל ראשו של אותו חצוף להתנועע בתוקף ללא הפוגה. הרבה רב ברגש להתנועע בתוקף כדיכו. אך לשנענ סאים ביקר ואין סוף רפואות לקח, אך לשנענ־ עי ראשו לא מצא מרפא. לא רק כו נתקיימה כללת הסכא הקדוש. בניו ובני בניו, נכדיו ינ־ ניו היו מנענעים בראשם בחזקה, מיום הגיעם לגיל 20 ואילך.

שמונים שנה אחרי פטירתו של "הסכא הק דוש" עוד היו כל בני המשפחה הזאת, שכל תר שבי סוטשוב הכירוה, מנענעים בראשם. ואף כיצוי ניתן לבני המשפחה: "המתנענעים" ("רי וואס שאקלן זיך").

מספר הרב ר"ד יצחק אלפסי: אבי מורי ז"ל מתושבי סוטשוב לפנים, הכיר רבים מבני משפ שתה זו. אף אמי־מורתי ע"ה זוכרת, כי בין חב רותיה סיפרו מפה לאוזן, כי אחת הנערות בת למשפחה זו, מלאו לה 20 שנה והיא התחילה לנענע בראשה.

גם הדודות האחרונים לא חסכו כסף לדאג מחלה זו וביקרו אצל מיטב הרופאים אך ללא הועיל.

כשנולד ל"שרה", רבי חיים מאיר יחאל ממוגלניצא, בנו, רבי אברהם יהושע השיל, צעיר הבנים, שמחו הכל ומה גם שנשרא על שמו של נעך ר"אוהב ישראל" מאפטא. משנ־ ילד הילד החל מדבר נתבדל לראבוזלב, כי הוא בבדיקה ומגמגם בלשונו. מיהרה סבתו, הרבנית מרגלית פעריל, בתו המפורסמת של המגיד מסדיגורא זי"ע, נשלח את הילד הביאתו לראדושיץ הגיעה הכבודה באשמורת הבוקר ומיד עם בואה צעדה הרבנית אל בית הרב. "ברל שתה את הלחלח" - קראה. עבודה נשאר "הסכא הקדוש" אותו ברל שהכירתו בבית אביו. משפחת הצדיק את הדלת לא הדבקה הרבנית בהקפדות. "ברל" - היא אמרה - "כר הרבנית יהושע השיל מגמגם בלשונו, כל הארץ מספרת שלאותיך אתה תרפא אותו".

"הסכא הקדוש" ניסה להתחמק ושנה: "הלא אבי הילד צדיק ספרדים ובעל מופת, ידפא הוא את בנו, נכדך, כבד הפה". "מכאן לא אזוז" - הבהירה הרבנית בתקיפות, "הסכא הקדוש" לבדך על העזרה יין ועוגות. אחר צידה לילד הודה לו להביא יין ועוגות. אחר צידה לילד לברך על העזרה "אבל במהירות ובבהירות. עשה הילד כאשר נצטווה והברכה יצאה מפיו בהירה וברורה. כשציני סבתו הצדיקנית הודאות וחלנות הפעות ואחיניה השונעות כמעם שאינן מאמינות.

"הסכא" המחלק ברעה צלולה בערב שבת קודש פרשת כהעלתך.

יישר את וקנו, שיחה את רגליו וחבר לאבר תיו ודבותיו הקדושים.

וי"ע.

עיצוב גרפי: יעלה בריטר, רוני אדם, אנה וליצקבסקי עורכת המוסף: נעמי גולן